

Mere svindel i danske virksomheder

Den finansielle krise har betydet nedskæringer i virksomhederne, og presset medarbejderne på privatøkonomien. Det vil udløse en lang række svindelsager de kommende år, vurderer eksperter

■ Svindel

AF NICOLAI RAASTRUP

En historie fra den virkelige verden: En lønchef i en større dansk virksomhed havde indledt et hedt forhold til en yngre kvinde ved siden af familien. For at skaffe penge til at forsøge møderne med elskerinden begynder lønchefen at overføre en del af medarbejdernes feriepenge til sin egne konti. Over tre år får han svindlet sig til over fem mio. kr. Han bliver afsløret, der indgås forlig om tilbagebetaling, og manden bliver sendt i behandling for psykiske problemer.

Tragiske historier som lønchefens dukker op med jævne mellemrum i de danske virksomheder. Men som resultat af finanskrisen er der udsigt til langt flere svindelsager i de kommende år, vurderer flere eksperter.

»I øjeblikket er alle ingredienser til stede, som får os til at forvente, at det vil vælte ud af skabene med svindelsager om nogle år,« siger Torben Lange, leder af KPMG Forensic, der assisterer selskaber med at optrevle sager om svindel og økonomisk kriminalitet.

Han peger på en giftig cocktail af nedskæringer i virksomhederens og medarbejdere, der er kommet under større økonomisk pres på hjemmefronten.

»Der er ikke de samme lånemuligheder, som vi hav-

de tidligere, bankerne sidder på pengene og mange mennesker skal vænne sig til, at de ikke kan opretholde det privatforbrug, de tidligere havde. Så incitamentet til at lede efter penge er større end i mange år,« siger Torben Lange.

Intern revision skåret

I mange virksomheder er nedskæringer gået ud over de økonomifunktioner og intern revision, der bl.a. skal dæmme op for svindel. Det giver både incitament og mulighed for svindel, og for mange medarbejdere er der også et rationale, mener Torben Lange.

»Virksomhederne har omstruktureret, trimmet og fyret, og mange sidder tilbage med en følelse af, at de ikke har fået, hvad der tilkommer dem, f.eks. de bonusser, de havde forventet. Vi oplever, at medarbejderne godt kan argumentere over for sig selv, at det er i orden at snyde lidt på vægtskålen,« siger Torben Lange fra KPMG, der bl.a. har udredt svindelsager som Memory Card Technology, Tvind og Nordisk Fjer.

Hos Statsadvokaturen for Særlig Økonomisk Kriminalitet (SØK), i daglig tale Bagmandspolitiet, har de seneste to år budt på et meget stort antal sager, hvor svindel på ejendomsmarkedet har fyldt meget.

»For dem, der har lånt penge i banken til at handle

med ejendomme og pantebrev har situationen ændret sig voldsomt de seneste to år. Kreditterne kan ikke længere forlænges, hvilket har fået en del skeletter til at vælte ud af skabene. Desuden har vi set en række konkurstruede selskaber, hvor ejerne ikke har kunnet stå for fristelsen til at tage værdier ud af selskabet enten umiddelbart før konkursen eller under konkursen,« siger statsadvokat Jens Madsen.

Og SØK forventer, at flere sager vil dukke op:

»Der har været en voldsom bølge de seneste to år af sager i ejendomsbranchen med pantebrevssager og ejendomsmatadorer, der har beriget sig selv. Det har givet nogle meget store sagskomplekser og mit håb er, at vi har nået toppen. Men vi taler med dem, der er med i frontlinjen på de her sager, bl.a. Skat og kuratorerne, og vi ved positivt, at der kommer flere sager,« siger Jens Madsen.

Hver fjerde svindles

En kortlægning fra konsulenthuset Pricewaterhousecoopers viser, at hver fjerde danske virksomhed er udsat for svindel over en 12 måneders periode. Men ifølge KPMG er det reelle tal langt højere.

»Statistikkerne viser, at 25-30 pct. af danske virksomheder er udsat for svindel i løbet af et år. Men det er alene dem, der er opdaget. Min påstand er, at der mindst er et tilsvarende antal, man ikke opdager,« siger Chris Iversen, partner i KPMG Forensic.

Stabilt niveau

Lars Bo Langsted, professor i strafferet på Aalborg Universitet, påpeger, at niveauet af økonomisk kriminalitet over en længere periode er forholdsvis stabilt.

»Mængden af økonomisk kriminalitet er nogenlunde uforandret gennem de sidste 40-50 år. «

»Men hvilke metoder, der er populære, forandrer sig i takt med lovgivningen og myndighederne. Når det går frem, er det investeringsbedrageri, og når det går ned, er det sminkede regnskaber og konkursskriminalitet af forskellig karakter,« siger Lars Bo Langsted.

Blandt de aktuelt varme metoder inden for økonomisk kriminalitet er momskarrusel-svindler og svindel med CO2-kvoter, oplyser Lars Bo Langsted.

Mads Poulsen, advokat hos Kromann Reumert med speciale i professionelt ansvar og ofte involveret i sager om økonomisk kriminalitet, deler den opfattelse, at der vil komme flere sager i finanskrisens kølvand:

»På det seneste har vi set flere større sager, hvor ledelsen er involveret. Det kommer sig formentlig af, at finanskrisen er med til at afsløre sagerne hurtigt,« siger han.

Børsen Fakta

Top-10-advarselssignaler om svindel

- Ansatte, som aldrig holder ferie, og som arbejder usædvanligt sent og i weekender
- Ansatte, hvis livsstil er mere ekstravagant end deres indkomst tilsiger
- Ansatte med økonomiske problemer, f.eks. en dyr skilsmisse eller ludomani
- Et kontor, en fabrik eller et datterselskab, som er ved at blive lukket
- Ansatte, som hele tiden leverer gode resultater, mens andre kæmper for at nå mål
- Usædvanlig bekymring i forhold til revisionsbesøg
- Ansatte, der ofte forbryder sig mod regler og retningslinjer
- Upassende generøse gaver eller gæstfrihed fra leverandører
- Klager fra medarbejdere eller leverandører/kunder over en ansat
- Personer, som leder deres medarbejdere med vrede, sarkasme og kritik, så de bliver for bange til at stille spørgsmål

Kilde: KPMG

nir

Som resultat af finanskrisen er der udsigt til langt flere svindelsager i de kommende år, vurderer flere eksperter. Arkivfoto: Steven Achiam

nicolai.raastrup@borsen.dk

Arbejdsnarkomani og overforbrug er faresignaler

■ Svindel

AF NICOLAI RAASTRUP

Medarbejdere, der aldrig holder ferie, og som tilsyneladende bruger langt flere penge, end de tjener, er blandt de klassiske faresignaler, når der er svindel i luften. Det oplyser eksperter, der påpeger, at svindel ofte begås af medarbejdere, der nyder stor tillid i virksomheden.

»Når folk pludselig tager på dyre ferier fire gange om året og tilsyneladende har et forbrug langt over deres formåen, får kollegerne ofte den forklaring, at der er tale om gode afkast på investeringer, arv eller lotterigevinster,« siger Torben Lange, KPMG.

Men forklaringen på de dyre varer er ofte svindel, og når en medarbejder hellere vil droppe ferien end lade en kollega overtage opgaverne bundet det ofte i frygten for at svindelen bliver afsløret.

Specialiserede enheder

Flere af de større konsulenthuse har enheder, der er specialiseret i økonomisk kriminalitet. Når de dykker ned i sagerne, finder de ofte menneskelig deroute.

»Oftentimes er det tragiske omstændigheder, der ligger bag svindelen. Vi ser eksempler på bl.a. hang til prostitution, spillelidenskab, en elskerinde der presser én eller en

søn, der er kommet ud i nogle kedelige ting,« siger Torben Lange, KPMG.

Det er ofte mindre forseelser, der griber om sig og ender i alvorlig økonomisk kriminalitet. Men det kan være svært for virksomheden at opdage.

»Den, der svindler i virksomheden, er ofte alene, men han samarbejder tit med nogen udenfor. Det ligner almindelige transaktioner, som er svære at afsløre. Hvis man sender en indkøber til Asien for at købe tøj, hvor meget ved virksomheden herhjemme så om, hvad en rulle stof koster? Eller en IT-chef, der sælger virksomhedens brugte computere – hvad ved andre om, hvad man får for sådan noget? Returkommission og lignende kan være meget svært at gennemskue,« siger Torben Lange.

Whistleblower-system

Anbefalingerne for at til bekæmpe svindel er bl.a. at have et whistleblower-system, hvor ansatte kan henvende sig, hvis de ser noget mistænksomt samt tjekke om kontrollen af følsomme områder i virksomheden er i orden.

Desuden anbefaler KPMG, at man indarbejder uforudsigelighed i kontrolmekanismerne, da svindlere ofte er gode til at udnytte rutiner.

Desværre halter det med den slags initiativer i mange virksomheder. Professor i strafferet

ved Aalborg Universitet, Lars Bo Langsted, mener at virksomhederne har en tilbøjelighed til at tro, at svindel er noget der sker hos de andre.

Bør være opmærksomme

»Alle virksomheder skal være opmærksomme på, at de er potentielle ofre for økonomisk kriminalitet, både udefra og fra deres egne medarbejdere. Undersøgelser viser, at gerningsmanden til økonomisk kriminalitet er en fuldstændig upåfaldende person – midaldrende, tidligere ustraffet, besidder en nøglestilling og alle har tillid til den pågældende. Og når man har sådan nogle medarbejdere, har man ikke brug for kontrolsystemer, vel? Problemet er bare, at de også er kriminelle,« siger Lars Bo Langsted.

Advokat Mads Poulsen, Kromann Reumert, som har speciale i professionelt ansvar, oplever tit enorm skuffelse hos kollegerne, når en medarbejder tages i fusk:

»Man får alle typer reaktioner i virksomhederne – fra at man ordner tingene i stilhed, til direktører, der er gasblå i ansigtet af raseri over svindelen. Svindel er noget, der påvirker, fordi det som regel er begået af folk, man kender godt og har haft tillid til,« siger Mads Poulsen.

nicolai.raastrup@borsen.dk

Stor stigning i antal sminkede regnskaber

■ Regnskaber

AF JESPER KONGSKOV OLSEN OG NICOLAI RAASTRUP

De økonomisk pressede tider frister topledelse i flere og flere danske virksomheder til at sminke regnskaber for at få virksomhedernes sundhedstilstand til at se bedre ud, end den reelt er. Det viser en ny undersøgelse fra Foreningen Registrerede Revisorer (FRR).

Her på kanten til det nye årsregnskabsår svarer hele 66 pct. af revisorerne i undersøgelsen, at virksomhederne i større eller meget større omfang end tidligere forsøger at manipulere med deres regnskaber.

Ifølge FRR udmønter regnskabsmanipulation sig typisk ved, at virksomheden prøver at pynte på den økonomiske virkelighed for virksomheden ved eksempelvis, at afskrive mindre på debitorer, end den skal, afvige fra at nedskrive på ejendomme og goodwill eller »glemme« andre forpligtelser, så man som et minimum ikke kommer ud med et regnskab, der viser underskud.

Sminkede regnskaber

Sminke af regnskabet behøver ikke at handle om at sikre sig personlig vinding, men i nogle tilfælde kan det være motivet. Ligeegyldigt hvad er det ulovligt at lave et skønmaleri af virksomheden.

»Ved regnskabsmanipulation skruer man lidt på håndtagene for at hæve eller sænke omsætningen eller indtjeningen. Det kan være til stor personlig gevinst, hvis en bonus f.eks. er afhængig af omsætningsmål,« siger Torben Lange, leder af KPMG Forensic, der kortlægger svindelsager for virksomheder.

Kun 9 pct. af revisorerne oplever regnskabsmanipulation som et faldende problem, mens 25 pct. af de adspurgte mener, det er status quo.

Tvilsomme forhold

Ifølge FRR lykkes det dog i mere end to tredjedele af tilfældene revisor at overbevise virksomhedens ledelse om, at de tvilsomme forhold i regnskabet, der fanges i revisionen, bør ændres. I de tilfælde, hvor det ikke sker, kan revisor afgive supplerende oplysninger eller tage forbehold i regnskabet.

»Vi så da også, at 57 pct. af vores medlemmer i 2009 i større omfang end tidligere år var nødt til at tage forbehold eller afgive supplerende oplysninger i virksomhedsregnskaberne,« siger Per Krogh, formand for FRR.

Mere manipulation med regnskaber

Til stigningen i regnskabsmanipulation, som revisorerne opdager, kan lægges de tilfælde, som ikke fanges, og som man derfor ikke kender omfanget af.

»I virksomheder, der har problemer, ser man, at der sker ting og sager. Man er måske i en situation, hvor man skal bruge penge her og nu, og så ser man lidt stort på, om pengene kommer fra den forkerte kasse,« siger Mads Poulsen, advokat hos Kromann Reumert med speciale i professionelt ansvar og ofte involveret i sager om økonomisk kriminalitet.

»Når virksomheden så går konkurs, kommer der et strafferetligt efterspil for ledelsen. Ofte har det ikke handlet om at redde deres privatøkonomi, men om at holde virksomheden flydende, men det er sket på en kriminel måde, og hensigten helliger ikke midlet,« siger Mads Poulsen.

jesper.kongskov@borsen.dk
nicolai.raastrup@borsen.dk

Danske eksempler på svindel

Eksempler på svindel i danske selskaber, som KPMG har været med til at kortlægge:

Fup-regninger betalte for prostitution

En medarbejder i bogholderiet i en virksomhed havde problemer på hjemmefronten og valgte som løsning at gå til prostituerede. Han begyndte at hæve kontantbeløb fra firmaet med påskud om, at han skulle betale regninger. Samtidig lagde han fiktive regninger ind i bogføringen og fik pengene overført til sig selv.

Over en 10-årig periode fik han franarret virksomheden syv mio. kr. Han blev afsløret af en henvendelse fra banken, der fandt en række overførsler til mandens private konto mistænksomme.

Elskerinden var dyr i drift

En lønchef i en virksomhed med 5000 ansatte overførte over to-tre år en del af medarbejdernes feriepenge til sine egne konti. På den måde fik han svindlet sig til over fem mio. kr.

Han blev opdaget ved, at en medarbejder tilfældigt opdagede en overførsel til en fiktiv medarbejder, der havde samme adresse som lønchefen. Man fandt efterfølgende ud af, at pengene blev brugt på en el-

skering. Der blev indgået forlig om tilbagebetaling af en del af pengene, og manden blev sendt til behandling på en psykiatrisk klinik.

Huggede bonuser for tre mio.

En salgsansvarlig havde ansvaret for at udbetale bonuser til virksomhedens telefonsælgerne. Han fik bogholderiet til at udstede checks, som han sagde, han ville aflevere til sælgerne personligt. I stedet indløste han selv checkene. De enkelte checks var på relativt små beløb, men over en fem-årig periode fik den salgsansvarlige skrabet tre mio. kr. til sig. Til gengæld blev telefonsælgerne beskattet af bonuser, de aldrig havde fået.

Mobiltelefoner og stereoanlæg for fem mio.

En større servicekoncern blev mistænksom, da en medarbejder trak en række leverandører med sig, hver gang han flyttede rundt i koncernen. En undersøgelse afslørede, at leverandørerne i årevis havde leveret varer, bl.a. hi-fi-anlæg og mobiltelefoner, til medarbejderen privat. Varerne var blevet betalt af virksomheden via fakturaer med slørede varebetegnelser. I alt havde medarbejderen svindlet for fem mio. kr.

Kunstige søer og vinkælder på privatadressen

I en større entreprenørkoncern blev det afsløret, at en arbejdsleder havde udført arbejde privat, men ladet entreprenørkoncernen betale regninger for mursten og andre materialer. Arbejdslederen havde også brugt entreprenørkoncernens byggefolk til at arbejde for de private kunder, mens byggefolkene var aflønnet af entreprenørkoncernen. Arbejdslederen blev afsløret, da en kvinde, han havde støbt et sommerhusfundament for, henvendte sig til entreprenørkoncernen for at få en faktura. Svindelen udgjorde to-tre mio. kr. og dækkede bl.a. over, at arbejdslederen selv havde fået lavet kunstige søer og en vinkælder på privatadressen.

Rejsekontoen betalte for private rejser

En direktør købte sine private rejser hos samme rejsebureau, som hans virksomhed benyttede. Direktøren købte rejser til sin familie, og rejsebureauet indvilgede i at skrive »rejsearrangement« på fakturaen og lade virksomheden betale. Gennem rejse-tricket – og flere andre tiltag – fik direktøren tilegnet sig knap to mio. kr. af virksomhedens penge over tre-fire år. nir